

Rust en respect voor anderen

Leen van der List (1953-2025)

Op 19 oktober 2025 overleed op 72-jarige leeftijd Leen van der List. Na een aantal jaren gewerkt te hebben bij het toenmalige Hoogovens, trad hij in 1985 in dienst bij de Industriebond FNV.

In de daaropvolgende jaren is hij, tot aan zijn pensionering in 2019, een constante, zichtbare en alom gerespecteerde persoonlijkheid geweest bij de Industriebond en diens opvolgers FNV Bondgenoten (1998-2015) en FNV (vanaf 2015).

Hoewel Leen een groot deel van zijn leven te kampen had met gezondheidsklachten, kwam zijn overlijden onverwacht. In dit artikel schetsen enkele ex-collega's een beeld van de vakbondsman én van de mens Leen van der List.

Jan Verhagen
vakbondshistorie.nl
december 2025

Het begin

In de jaren vóór 1985 was Leen werkzaam op de Kwaliteitsafdeling van Hoogovens, en had daar te maken met Industriebondsbestuurders als Henk Krul en Hil Peperkamp. Ook was hij kaderlid van de bond en actief in zowel de A- als de B-lijn.

In 1985 begon hij als vakbondsbestuurder bij de Industriebond FNV, in Oosterhout.

Egbert Schellenberg

(gepensioneerd vakbondsbestuurder)

In november 1988 begon ik als districtsbestuurder bij de Industriebond FNV op het regiokantoor Oosterhout. Eén van de collega's was Leen. Hij werkte daar toen 3 jaar, maar al wel met de uitstraling van een heel ervaren vakbondsbestuurder: Leen had geen gebrek aan zelfvertrouwen.

De Metaal cao liep weer eens niet soepel en door het land heen moest er druk op de ketel gezet worden. Fokker Woensdrecht zat in het werkpakket van Leen en daar konden we wel een poortactie houden. Maar dan wel een echte: we parkeerden onze bondsauto's gewoon vlak voor de poort. Dat gaf natuurlijk een hoop gedoe, vertraging en filevorming. Na 2 uur en bij de derde sommatie hebben wij de weg uiteindelijk vrijgemaakt.

Ton Braun

(voormalig hoofd P&O)

“We hadden een grote voorkeur om kaderleden als bestuurder aan te nemen. Dat heeft een aantal heel goede bestuurders opgeleverd. Leen maakte een heel gedreven indruk. Begeesterd, vol idealen was hij werkzaam als kaderlid en daar wilde hij ook zijn beroep van maken”.

(Bron: Boekje ter gelegenheid van Leens pensionering - 2019)

Roel Berghuis

(gepensioneerd vakbondsbestuurder)

Toen ik Leen van der List in 2001 ontmoette als collega, dacht ik: “ik heb die kerel toch eerder gezien?” Dat klopte. In de jaren tachtig zag ik hem wel op de ledenvergaderingen van de Industriebond FNV bij de Hoogovens. Dat was in Velsen Noord in zalencentrum De Schouw. Het gebouw is er niet meer, op het terrein staan nu woningen.

Maar in dat gebouw waren roemruchte rokerige vergaderingen van de bedrijfsledengroep van de Industriebond FNV. Met heel veel emotie, strijdbaarheid en tranen. Daar werden ook de stakingen en listige acties bedacht.

In die zaal was ook altijd wel het gevoel van: “worden we weer genaaid?” Daartussen stond dan ook een ietwat beschouwende Leen van der List, kan ik mij herinneren.

Een andere keer was bij Shell Moerdijk. We gingen een druppel blokkade uitvoeren, poort-voor-poort. Iedereen voorzien van een pamflet en natuurlijk uitleggen waar het cao-conflict over ging. Na 1 uur stond er een flinke file op de Chemieweg. Maar toen ging ook de lokale agent zich ermee bemoeien, 'we brachten de verkeersveiligheid in gevaar'. Afijn, na 2 uur waren de poorten vrij en de actie ten einde.

Ik heb Leen leren kennen als loyale en gepassioneerde vakbondscollega. Loyaal aan het landelijk beleid, maar ook aan de regionale collega's en daar heeft in zijn Rotterdamse periode soms wel eens wat spanning tussen gezeten. Maar dat ging nooit ten koste van de persoonlijke relatie: die was en bleef altijd goed. Dat Leen te kort van zijn pensioen heeft kunnen genieten doet pijn.

Ik heb Hil Peperkamp, van 1982 tot 1987 onderhandelaar voor de Industriebond FNV bij Hoogovens, even gebeld.

Volgens Hil was Leen vasthoudend en principieel, met droge humor. Hij maakte zich druk om in één keer naar de vijfploegendienst over te stappen, wat veel meer rust gaf tussen de diensten. Maar ook over de roostervrije dag kon hij zich volgens Hil druk maken.

Meestal zijn jonge mensen wat radicaler en later worden ze dan wat rustiger. Bij het slijten van de jaren is Leen juist een radicaler vakbondsman geworden. Dat was mooi om te zien.

(Bron: Boekje ter gelegenheid van Leens pensionering - 2019)

Ben Roodhuizen

(ex-collega vakbondsbestuurder en divisie manager)

Leen was een fijne, geweldig loyale collega.

Ik heb met hem samengewerkt op de kantoren in Utrecht en Woerden. Mij viel altijd op dat hij zijn lichamelijke handicap door de reuma op een geweldige manier droeg en zijn werkzaamheden daar niet onder leden.

In 1991 heeft Leen mijn pakket overgenomen als bestuurder in Rheden. Ik ging toen naar het hoofdbestuur van de toenmalige Industriebond FNV. Ik kan mij het fijne gesprek nog herinneren, en ik had er vertrouwen in dat hij de contacten met vooral de kaderleden goed zou voortzetten.

Ik herinner mij Leen ook als sportliefhebber. We kwamen elkaar tegen bij de klimclassic in Limburg waar hij zijn zoon fotografeerde en ik en een paar collega's meefietsten.

Ik heb hem in diverse rollen meegemaakt en ervaren dat ook moeilijke besluiten altijd goed bespreekbaar waren en hij de problematiek van alle kanten wist te benaderen.

De rust zelfe

1986: voor het eerst in de krant.

(Bron: Boekje ter gelegenheid van Leens pensionering - 2019)

“Goed...” Zo begon Leen zijn overleggen. Geen plechtige openingen, gewoon: “Goed.” En dan gingen we aan de slag.

Een collega noemde een spreuk die luidt: “Wijsheid heeft tien delen, negen ervan zijn zwijgen.” En telkens als hij aan die spreuk dacht, dacht hij aan Leen. Leen observeerde veel. Hij luisterde en absorbeerde alle relevante informatie. En op het juiste moment sprak of handelde hij. Nooit overhaast, altijd doordacht.

Zelfs in de meest chaotische en complexe situaties waar een vakbondsstrategie bepaald moest worden straalde hij rust uit. In die rust was hij vaak zichtbaar aan het genieten van wat er om hem heen gebeurde. De rust die Leen uitstraalde gaf vertrouwen aan de mensen om hem heen, hoe jong of onervaren we ook waren.

Een goed voorbeeld van die rust was in de periode dat er gestaakt werd door de beveiligers op Schiphol. Er was 24 uur gestaakt en de luchtvaartmaatschappijen vonden dat ze de schade van de staking konden verhalen op de FNV. De ene na de andere schadeclaim viel op de mat; de schade liep in de miljoenen. Iedereen was in paniek, de druk liep op, maar Leen bleef rustig en liet zich niet gek maken. Wij wel. De beveiligers wonnen hun staking en zo snel als de aanmaningen waren gekomen, waren ze ook weer verdwenen.

Fouten maken mag

Terwijl hij met de inhoud bezig was, had hij ook altijd oog voor het proces en de mensen. Hij coachte collega's, zette mensen in hun kracht en verbond beelden en werelden met elkaar. Het was bewonderenswaardig om te zien hoe Leen op een beheerste, kalme manier omging met een enorme hoeveelheid werk (én enorme werkdruk) en daarin stelselmatig de goede keuzes wist te maken.

De eerste les die we van Leen leerden was: "Niemand verrast iemand." Dat was geen regel, maar een principe. In het team van Leen had iedereen zijn waarde en was niemand onbelangrijk. Fouten mochten gemaakt worden, daar konden we van leren. Juist daarin ontstond vertrouwen.

Iemand zei ooit: "Eigenlijk zijn wij in team Schiphol allemaal *Leeninisten*."

Jaap de Bie (collega)

"Ik weet nog hoe jij altijd erg diplomatiek was en voor mij toch een beetje afstandelijk. Zo'n ervaren iemand, die alles al weet. Ik zou me bijna schamen jou iets te vragen. Maar niets is minder waar! Als iemand jou een vraag stelt word je blij. Bij vragen die je al 30 keer gehoord hebt blijf je geduldig, maar veel vaker verschijnt er een glimlachje op je gezicht en krijgt de vragensteller een vraag terug.

Voor jou was iedere vraag een coachingsmoment: een moment waarop iemand dingen kan leren en beter kan worden in zijn/haar werk. Ik heb in de gesprekken met Leen geleerd hoe je kracht kunt verenigen met diplomatie. Geleerd hoe je gedegen vakbondswerk moet aanpakken. En geleerd hoe je goed met collega's kunt samenwerken om en te winnen."

(Bron: Boekje ter gelegenheid van Leens pensionering - 2019)

Respect

Respect voor Leen was er altijd. Van collega's. Van leden. Van werkgevers. Van de Schiphol Groep. Soms zorgde dat nog weleens voor gefronste wenkbrauwen: hoe kan het dat een vakbondsman zoveel waardering van andere partijen krijgt? Gelukkig wisten we al snel dat het niet kwam omdat Leen het ze makkelijk maakte. Een collega hoorde vorige week nog een lichte klaagzang over Leen. Bij acties in de passagiersafhandeling had hij het gedurfd om haar als werkgever om 4 uur 's ochtends uit bed te bellen. Maar Leen had zich keurig netjes aan de afspraken gehouden. We hadden een aanzegtermijn van 4 uur en we begonnen de acties om 8 uur 's ochtends: 4 uur 's nachts bellen dus. Leen heeft het respect verdiend door eerlijk en betrouwbaar te zijn.

Een collega schrijft over zijn samenwerking met Leen:

Ik heb drie jaar nauw met Leen mogen samenwerken, en dat voelt voor mij als een geschenk uit de hemel. Een moment dat me altijd blijft: Leen was op vakantie, en we hadden een overleg met Schiphol. Ik zat aan tafel met collega's, tegenover ons een grote delegatie van Schiphol. Tijdens het gesprek nam ik steeds meer het voortouw. Op een gegeven moment zei iemand van Schiphol: "Jij bent dus de nieuwe Leen aan deze tafel." Die opmerking maakte me trots." En dat zegt alles over Leen. Over zijn rol, zijn gezag, zijn voorbeeldfunctie.

Individuele belangenbehartiging

Leen heeft in de beginjaren van FNV Bondgenoten ook een grote bijdrage geleverd aan het in goede banen leiden en professionaliseren van de Individuele Belangenbehartiging bij de bond.

Hij heeft daarover uitgebreid verteld in een interview in 2023. Leen: "Tot in de jaren '80 van de vorige eeuw is 'individuele belangenbehartiging' een heel klein onderdeel van het werk binnen de sterk op collectieve belangen gerichte vakbond.

Het is iets wat het gros van de bestuurders erbij doet, naast de op collectieve belangen gerichte kerntaken, vooral cao's, reorganisaties (sociaal plannen) en het opleiden en begeleiden van kaderleden en kadergroepen.

Christ van Keulen

(vroegere collega bij individuele belangenbehartiging)

Ik heb Leen na de fusie van FNV Bondgenoten in 1998 leren kennen als leidinggevende.

Iemand met een helder beeld van een door hem gedachte toekomstige ontwikkeling van de vakbond: *de beste dienstverlener willen zijn op het gebied van arbeid en inkomen, zowel individueel als collectief.*

Iemand die out of the box, weg van de gebaande paden denkt en daarmee anderen weet te inspireren.

(Bron: Boekje ter gelegenheid van Leens pensionering - 2019)

Individuele vragen en klachten, die de bestuurder bereiken, belanden meestal 'in de tas', om vervolgens in overleg met afdelingen personeelszaken of directies van een bedrijf op te lossen...

In de tweede helft van de jaren '80 neemt de (werk)druk op bestuurders toe. Leden beginnen steeds vaker te bellen met individuele kwesties. Het wordt ook ingewikkelder als werkgevers en instanties zich meer juridisch gaan indekken: we zien we een toenemende juridificering optreden."

Na een – mislukte - volledige verzelfstandiging van 'FNV-Ledenservice' tussen 1998 en 2002, was Leen een van de drijvende krachten die heeft geholpen de Individuele Belangenbehartiging zoals we die nu kennen weer onder één vakbondsdak met 'collectief te brengen.

[Het volledige interview is terug te lezen op vakbondshistorie.nl](#)

Coach, ook na zijn pensionering

Leen begon in 1985 bij de vakbond, voor velen ons geboortjaar. Maar van een generatiekloof was nooit sprake. Voor jonge vakbondsbestuurders was Leen een enorme hulp. Wij twijfelden of we de uitdagingen aankonden, Leen had alle vertrouwen in ons. Hij had een bak aan kennis en ervaring en stond klaar om die te delen. Hij deed dat niet door te vertellen, maar door te vragen. En zo kwamen we zelf tot de volgende stappen.

Hij coachte zonder te sturen en gaf ruimte zonder los te laten. Leen stond open voor nieuwe ideeën en hield de ontwikkelingen altijd bij. Een collega vertelde dat hij bij een staking bij KLM Grond een massa-SMS verstuurde naar de leden, maar de verzendlijst klopte niet helemaal: er stond ook iemand van Cabine op, waar niet werd gestaakt. Dat kritische kaderlid belde direct bozig naar Leen. De collega moest razendsnel uitzoeken of er meer leden verkeerd waren opgeroepen. In zulke momenten was Leen streng en snel. Later, als de rust terugkeerde, kreeg je een compliment voor hoe je het had opgelost. Zo was Leen: scherp als het moest, maar altijd rechtvaardig. Zodra je je had bewezen, groeide het vertrouwen, en dat kon snel gaan.

Er kwamen enorme uitdagingen op ons af, maar Leen wist al die uitdagingen op te delen in behapbare brokken.

En als je advies wilde? Dan stelde hij vragen. Vragen die je aan het denken zetten. Vragen die je hielpen om zelf te analyseren. Vroeg of laat kwam ook de beroemde: “Let nou effe op.” En dat deden we.

Op belangrijke momenten was Leen er voor ons. Vlak voor zijn pensioen hebben mijn collega's en ik tegen elkaar gezegd: “We moeten alle kennis van Leen absorberen voordat hij vertrekt.

Dat bleek minder noodzakelijk dan we dachten, ook na zijn pensioen bleef Leen bereikbaar. En we konden toch ook best veel zelf...

Leen had ons niet alleen kennis gegeven, maar ook een manier van werken. Wij denken nu nog vaak: wat zou Leen hebben gedaan?

Ed Lugthart

(voormalig manager 'collectief')

Het was najaar 2011, we werden directe collega's bij FNV Bondgenoten. Een paar maanden later werd een implosie van de FNV in Dalfsen maar net voorkomen. Ik kwam 'van buiten' en had nog geen idee wat er zich allemaal afspeelde, bovenwater en onderwater. Maar gelukkig had ik jou om me aan vast te houden. Een bult aan ervaring en heel veel aanzien. Dat heeft me in die periode overeind gehouden en daar ben ik je nog steeds heel dankbaar voor. We hebben in die periode veel gesprekken gevoerd over hoe we onze organisatie het beste konden aansturen, hoe we de inhoudelijke agenda konden realiseren, op welke manier we collectief en organizing in samenhang konden brengen zodat we een activerende bond zouden zijn.

(Bron: Boekje ter gelegenheid van Leens pensionering - 2019)

‘Weer wat geleerd’

Soms leek het alsof Leen alles al had meegemaakt en alles al wist, maar bij een van zijn laatste acties voor zijn pensioen leerde hij nog een praktische les. Leen was actieleider voor de (overwegend) dames die in de lounges op de luchthaven werken.

Ze waren verwickeld in een strijd voor hun toekomst (die overigens gewonnen werd) en om hun acties kracht bij te zetten had Leen een open bus geregeld.

Dat was in het staartje van de winter geen goed idee. De foto's zagen er goed uit, maar na het ritje op de bus kwamen de leden rillend van de kou van de trappen af. "Weer wat geleerd," vertelde Leen met een glimlach.

Actie met open bus (Bron: onbekend)

Birte Nelen

(vakbondsbestuurder)

Mijn mooiste herinnering is actievoeren met de dames van de lounges. Deze fantastische en hechte groep heeft gestreden voor hun toekomst. Jij coördineerde in het holst van de nacht de acties. 's Ochtends om vijf uur trof ik op Schiphol niet alleen de actievoerders, maar ook alle andere loungecollega's die niet hoefden te werken. Het heeft ons allebei aangegrepen hoe krachtig zij samen streden voor hun toekomst. Dit is maar één actie in jouw lange vakbondsloopbaan, maar staat voor mij symbool voor ons vakbondswerk!

(Bron: Boekje ter gelegenheid van Leens pensionering - 2019)

Leen van der List als campagneleider op Schiphol: een tijdlijn

12 maart 2012. Leen van der List brengt een intern advies uit over een campagne om ‘van Schiphol een stukje vakbondsland te maken’. Het wordt een lastige opdracht, zegt hij erbij. Voor Leen was het overigens bekend terrein: als bestuurder had hij vijf jaar eerder al bereikt dat FNV Cabine werd erkend als cao-partij voor KLM-cabinepersoneel.

26 november 2015. De campagne gaat een nieuwe fase in, met Leen als projectleider.

9 maart 2016. Schipholbeveiligers slaan alarm over de zware werkdruk. Na een serie werkonderbrekingen wordt op 2 juni een akkoord bereikt over betere arbeidsomstandigheden. Goed voor de gezondheid van werknemers, goed voor de veiligheid van passagiers.

28 juli 2016. Grondpersoneel van KLM legt het werk neer. KLM stapt naar de rechter, die stakingen voorlopig verbiedt, waarna werknemers overgaan tot stiptheidsacties. Uiteindelijk leidt dit tot eerlijker loon en meer vaste banen voor uitzendkrachten.

16 november 2017. Als KLM de lounges wil uitbesteden, komen de medewerkers in actie. Na zes dagen werkonderbrekingen stemt KLM in met een fatsoenlijke oplossing voor het personeel.

4 december 2017. Nadat KLM de werkdruk in de cabine heeft opgevoerd, dreigt FNV Cabine op 8 januari 24 uur lang het werk neer te leggen. Uiteindelijk gaat de staking niet door, maar de problemen zijn nog niet opgelost.

18 mei 2018. Na spontane acties en formele werkonderbrekingen lukt eindelijk iets waarvoor al wordt gestreden sinds halverwege de jaren negentig: er komt een sector-cao voor de passagiersafhandeling. Hiermee wordt de concurrentie op arbeidsvoorwaarden een halt toegeroepen.

28 september 2018. Historisch: in zes Europese landen leggen cabinepersoneel en piloten van Ryanair het werk neer. Ook in Eindhoven, waar het cabinepersoneel goed georganiseerd is – en strijdbaar. No rights, no flights! Ryanair reageert door de basis te sluiten en het personeel op straat te zetten, maar bij het UWV en de rechter komen ze daar niet mee weg. Het schadelijke bedrijfsmodel van Ryanair is in Nederland vooralsnog een halt toegeroepen.

19 februari 2019. Passagiersassistenten op Schiphol leggen het werk neer. Hun acties hebben succes: voor het eerst wordt er een akkoord gesloten met een vakbond en ze zullen aansluiten bij de nieuwe sector-cao voor de afhandeling.

8 maart 2019. Jarenlang is er luchtvaartbeleid gemaakt zonder rekening te houden met werknemers. Dankzij de acties op Schiphol komt daar eindelijk verandering in: bij de Luchtvaartnota 2020-2050 wordt expliciet gekeken naar de effecten op werkdruk en personeelsverloop. Leen benadrukt al jarenlang dat er rekening moet worden gehouden met de belangen van klimaat, omwonenden én werknemers.

(Bron: Boekje ter gelegenheid van Leens pensionering – 2019)

Actie werknemers Ryanair (Bron: FNV)

Leen en 'zijn kaderleden'

Leen als actievoerder (Bron onbekend)

Leen had een bijzondere relatie met de kaderleden. Hij vond altijd de juiste toon, gaf ruimte én stelde duidelijke kaders. Hij bouwde op met de mensen om wie het ging. Hij had durf, maar zijn vakbondswerk was altijd doordacht en gedisciplineerd. En het maakte niet uit welke groep hij voor zich had.

Hij stond aan de wieg van FNV Cabine, een vrij deftige groep, destijds echt een vreemde eend in de bijt bij FNV, vergeleken bij de traditionelere rouwdouwers op het platform of in de bagagekelders, maar ook daar was hij actieleider.

En hij was een onmisbare schakel tijdens de internationale staking bij Ryanair met alleen maar jonge, kwetsbare arbeidsmigranten.

Tot slot

Leen was een voorbeeld voor collega's, voor werkgevers, voor leden en voor kaderleden. De lessen die we van hem geleerd hebben, zullen we onthouden. Zijn invloed blijft voelbaar. In hoe we werken. In hoe we met elkaar omgaan. In hoe we verder gaan.

We zijn dankbaar voor de tijd die we met Leen hebben mogen werken.

We zullen hem missen. Maar we zullen hem ook blijven meenemen in onze gesprekken, in onze keuzes, in onze manier van samenwerken.

Bij het samenstellen van dit 'In Memoriam' mochten we onder meer gebruik maken van de toespraak die David van de Geer, de huidige KLM-onderhandelaar voor de FNV, hield tijdens de afscheidsbijeenkomst op 25 oktober 2025, en van het boekje dat aan Leen is aangeboden toen hij in 2019 met pensioen ging. Voor de daarbij geboden hulp ben ik in het bijzonder dank verschuldigd aan Birte Nelen, Jet Linssen en Egbert Schellenberg.

Verder lezen en kijken:

- [Video van Omroep Brabant over de acties bij Ryanair](#) met Leen van der List en Agnes Jongerius
- [Interview met de VHV in 2023](#) over Individuele Belangenbehartiging